

Vem lämnar en (o)trygg anställning för att bli egenföretagare eller aktiebolagsdelägare?

**FREDRIK W
ANDERSSON
OCH ALTIN
VEJSIU**

Fredrik W Andersson är filosofie doktor i nationalekonomi och verksam som analytiker vid Statistiska centralbyrån där han främst jobbar med frågor rörande arbetsmarknaden och entreprenörskap. Han är även affilierad till Handelshögskolan i Örebro.
fredrik.andersson@scb.se

Altin Vejsiu är filosofie doktor i nationalekonomi och verksam som analytiker vid Näringsdepartementet.
altin.vejsiu@regeringskansliet.se

I denna artikel studeras anställdas drivkrafter till att bli företagare. Artikeln bidrar med insikter om hur (o)tryggheten på arbetsmarknaden och närheten till föräldrar associerar med valet av företagsform. Resultaten visar på en selektionseffekt: anställda med låg risk för kortare sjukfrånvaro väljer i högre grad att bli företagare. Resultaten pekar även på en trolig push-effekt: ett sätt att hålla sig kvar på arbetsmarknaden för anställda med en hög sannolikhet att bli långvarigt sjukskrivna är egenföretagande. Dessutom observerar vi att uppbackning i familjepusslet ger bättre förutsättningar för företagande. Anställda som bor i närheten av sina- eller partners föräldrar har en högre benägenhet att bli företagare.

Företagande är en viktig byggsten för ekonomisk utveckling och företagarnas roll i tillväxtmodeller och deras roll i innovationsprocesser har hamnat på den politiska agendan (Braunerhjelm 2008). Företagandet i Sverige påverkas av globala krafter i omvärlden, teknisk utveckling, digitalisering och automatisering, specialisering och aktivt deltagande i alltmer fragmentiserade globala värdekedjor. Även förändrade incitamentsstrukturer och institutionella ramverk ligger bakom utvecklingen av företagandet. Flera initiativ har exempelvis tagits för att stärka den produktiva entreprenörskapsaktiviteten inom kvinnors företagande och företagare med utländsk bakgrund, en politik för att reformera de svenska skattereglerna för utdelningar till aktiva delägare i fåmansaktiebolag, m m.

Syftet med denna studie är att öka förståelsen för de faktorer som påverkar beslutet att starta eget, med särskilt fokus på inkomster från företagande, skillnader mellan anställdas ställning på arbetsmarknaden och företagares skyddsnet.¹ Tidigare utredningar och enkätundersökningar har oftast baserats på jämförelser mellan företagares och anställdas syn på olika aspekter av trygghetssystemen. Det har bl a konstaterats att dagens socialförsäkringar till störst grad används av förvärvsarbetande med jämna inkomster och med möjlighet att vara borta från sitt arbete. Ojämna och låga inkomster kan leda till en låg kompensationsgrad av trygghetssystemen samtidigt som svårighet att vara borta från arbete kan leda till en låg utnyttjandegrad (ISF 2012). Dessa två faktorer påverkar företagare i högre utsträckning jämfört med anställda, då frånvaro från företaget ofta är betydligt mer kostsam. En

¹ Resultaten i denna studie är en del av ett arbete som författarna utfört på grundval av statistikunderlag som tagits fram inom ramen för den pågående utredningen om ett tryggare företagande i ett förändrat arbetsliv (N 2018:03).

Ett stort tack till Lina Maria Ellegård för konstruktiva kommentarer och till Karin Hellerstedt och Karl Wennberg för synpunkter i tidigare skeden.

långvarig frånvaro från företaget kan leda till att kontrakt bryts och kunder förloras. Men även kortare frånvaro vid egen sjukdom eller vid vård av barn kan få långsiktiga konsekvenser. Det gör att företagare tar kortare föräldraledighet och har högre sjuknärvaro (Anxo och Ericson 2015). Bilden ter sig något mer komplex än vad som framgår av en diskussion om val av karensdagar eller skillnader i nivåerna mellan egen- och socialavgifter.

I vår studie tittar vi närmare på övergången från att vara anställd till att bli företagare. Vi ställer oss frågan om hur anställdas förväntade inkomst som företagare samt förväntningar om sjukfrånvaro och föräldraledighet påverkar beslutet att starta eget. En högre förväntad inkomst som företagare ökar individens ekonomiska trygghet och bör påverka övergången till företagande positivt. En högre sannolikhet att bli sjukskriven som anställd kan betyda minskad trygghet som företagare. Hälsoaspekter förknippade med dyrare alternativa försäkringar för snabbare behandling, mindre fokus på affärsmöjligheter, svårare att få startfinansiering, etc kan vara skäl för en positiv selektion av friskare individer att bli företagare. Samtidigt kan individer med hälsoproblem ha svårigheter att hitta ett lämpligt lönearbete på arbetsmarknaden. Arbetsgivare kan diskriminera dem i anställningsförfarandet och företagandet kan bli ett nödvändigt alternativ vid en svagare ställning på arbetsmarknaden. I studien gör vi en skillnad mellan (förväntad) långtids- respektive korttidsfrånvaro på grund av sjukdom. En förväntad sannolikhet att få barn medför också konsekvenser för en eventuell frånvaro från företaget i form av perioder av föräldraledighet eller tillfällig föräldraledighet (VAB). Vi tittar även på hur närhet till föräldrar, med det stöd detta kan innebära, kan minska dessa konsekvenser och underlätta övergången till företagande. Detta skulle kunna vara en av förklaringarna till att Dahl och Sorenson (2012) i dansk data ser att överlevnadssannolikheten är högre för nya företag belägna i företagarens uppväxtregion.

Utöver dessa huvudvariabler innefattar analysen även andra källor till ekonomisk trygghet såsom partners och föräldrarnas bakgrund och inkomst, tidigare erfarenhet som företagare, erfarenheter på arbetsmarknaden samt ett antal demografiska faktorer och familjeförhållanden.

Tidigare studier har ofta fokuserat på övergången från anställning till egenföretagande, den enklaste typen av entreprenöriell aktivitet. I vår studie fångar vi eventuella skillnader mellan entreprenörskap i form av egenföretagande och fåmansaktiebolagsdeläggande. En möjlig skillnad är att gruppen egenföretagare i högre grad innehåller individer som sett företagande som sin enda försörjningsmöjlighet, s k nödvändighetsbaserat företagande, medan gruppen fåmansdelägare i högre utsträckning innehåller individer som av andra skäl valt att bli företagare, s k möjlighetsbaserat företagande (se bl a Levine och Rubinstein 2017).

Till skillnad från de flesta tidigare studier låter vi män och kvinnor påverkas i olika stor omfattning av de valda förklarande faktorerna. Arbetsmarknadsdiskriminering, ekonomiska hinder, riskaversion, barnomsorg

och andra faktorer som påverkar valet att starta egna företag fungerar sannolikt på olika sätt för män och kvinnor.

Övergången från anställning till företagande har tidigare studerats med svensk data för unga (Oreland 2016), personer med utländsk bakgrund och/eller män (Hammarstedt 2006) och svenskfödda män som var anställda (Andersson Joonas och Wadensjö 2013). Vi bidrar till litteraturen genom att titta på alla individer mellan 20–64 år, olika aspekter som kopplas till trygghetssystemen, olika juridiska former samt könsskillnaden. Vi fokuserar på övergången till företagande över en tidsperiod, år 2013 till 2016. Detta longitudinella angreppssätt ger oss möjlighet att förklara dynamiken bakom valet att bli företagare snarare än konsekvenserna av detta val.

Artikeln har följande upplägg. I avsnitt 1 beskrivs analysens empiriska metodologi och datamaterial. Avsnitt 2 innehåller deskriptiv statistik. Avsnitt 3 presenterar studiens resultat. Därefter avslutas artikeln med slutsatser och diskussion.

1. Metodologi och data

Metodologi

I studien används en ekonometrisk modell av hur olika faktorer påverkar sannolikheten att gå över från att vara anställd till att bli företagare. Centralt för modellen är antagandet att individer väljer den yrkeställning på arbetsmarknaden (anställd/egenföretagare/fåmansaktiebolagsdelägare) som maximerar deras förväntade nytta och för vilken de har komparativa fördelar. Då inkomsterna i varje yrkeställning endast kan observeras för de personer som har valt den uppstår ett selektionsproblem. Vårt val av ekonometriskt angreppssätt motiveras av behovet att beräkna förväntade inkomster vid olika yrkeställningar, vilka ska inkluderas som en förklaringsfaktor i modellen. Skattningarna görs i en trestegsprocedure (se Vejsiu (2011) för en utförlig beskrivning). I det första steget skattas valet att starta eget (*reduced form*) år 2016. Eftersom anställda år 2013 kan välja mellan att förbli anställda, bli egenföretagare eller bli fåmansaktiebolagsdelägare skattas detta steg med hjälp av en multinomiell logit-modell. De skattade koefficienterna används för att beräkna selektionstermerna, som i steg två används som förklaringsvariabel i löneekvationer för varje yrkeställning. Skattningarna från steg två används för att prediktera förväntade inkomster för varje individ i respektive yrkeställning. Därefter beräknas de förväntade inkomstskillnaderna mellan att vara anställd eller egenföretagare respektive fåmansaktiebolagsdelägare. I det tredje och sista steget skattas återigen en multionomial logit-modell (*structural form*), i vilken de förväntade inkomstskillnaderna inkluderas som förklaringsfaktorer i modellen.²

² På grund av platsbrist redovisas endast resultat från det tredje steget.

Data

Studien använder administrativa data från SCB, främst från LISA-databasen (*Longitudinell Integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier*). Individernas arbetsmarknadsstatus beskrivs av november månads situation, enligt den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Alla inkomstbelopp representerar däremot summan av utbetalda belopp under året. Datamaterialet tillåter oss att göra en distinktion mellan egenföretagare och fåmansaktiebolagsdelägare. Som egenföretagare räknar vi individer som har enskild firma, handels- eller kommanditbolag. Som fåmansaktiebolagsdelägare i ett fåmansaktiebolag³ räknar vi individer som tagit ut inkomst från företaget som anställd samt fyllt i en K10-blankett (kvalificerade andelar) på självdeklarationen. Det finns en risk att vi underskattar antalet fåmansaktiebolagsdelägare eftersom det inte finns något krav att fylla i K10-blanketten om företaget inte gjort någon kapitalutdelning eller om individen inte sålt några aktier under året.

Populationen består av de individer i Sverige som var förvärvsarbetande år 2013 samt var förvärvsarbetande med yrkesställning anställd eller företagare år 2016. Vi är egentligen endast intresserade av tre typindivider: anställda som förblir anställda, anställda som blir egenföretagare eller anställda som blir fåmansaktiebolagsdelägare. Men för att kunna uppskatta anställdas förväntade inkomster som företagare behöver vi även inkludera företagarna 2013.

För att kunna inkludera kapitalinkomster från företagande i beräkningen av individernas förväntade inkomst använder vi disponibel inkomst⁴ som inkomstmått. Alternativkostnaden för en entreprenör består av såväl en arbetskraftskostnadskomponent som en kapitalkostnadskomponent, vilket måste beaktas vid bedömningen av avkastningen på entreprenörskap.⁵ Studiens avgränsning till förvärvsarbetande gör att övriga inkomster i de disponibla inkomsterna, såsom transfereringar, är någorlunda opåverkade av beslutet att förbli anställd eller starta företag. För att undvika en alldeles för skev inkomstfördelning exkluderar vi observationer med disponibla inkomster i den högsta percentilen från analysen. Det finns även övriga svårigheter med att mäta och analysera inkomster från företagande. Ett problem som det råder viss konsensus kring är att det föreligger större risk för underrapportering bland företagare.

Tillgången till mikrodata ger oss möjlighet att titta närmare på indi-

³ Definierat enligt huvudregeln: Fyra eller färre olika "närstående grupper" av aktieägare äger aktier som ger 50 procent eller mer av rösterna, eller enligt specialregeln: I aktiebolaget drivs fler än en verksamhet samtidigt som en person har *de facto* rätt att bestämma över en av dessa verksamheter och förfogar över verksamhetens resultat.

⁴ Individualiserad inkomst och enligt SCB:s definition. Se LISA-dokumentationen för en detaljerad beskrivning.

⁵ Vi bortser i detta fall från att entreprenören genom sitt företagande skapar ett potentiellt framtida ekonomiskt värde när företaget säljs. Dessutom bortser vi ifrån att entreprenören väljer hur mycket av årets vinst som delas ut till ägarna respektive återinvesteras i företaget. Båda aspekterna kan dock generera betydande inkomster.

viders förväntade behov av trygghet på arbetsmarknaden och stöd i livspusslet till följd av sjukfrånvaro eller barnskaffande. När det kommer till sjukfrånvaro används två olika källor. Data om Konjunkturstatistik över sjuklöner (Ksju⁶) för år 2012 används för att skatta sannolikheten att få sjuklön år 2013 från arbetsgivaren, dvs kortvarig sjukfrånvaro.⁷ Data för sjukpenning från LISA för perioden 2008–12 används för att skatta sannolikheten att erhålla sjukpenning 2013 från Försäkringskassan, dvs långvarig sjukfrånvaro. För att skatta sannolikheten att få barn år 2014 används data från registret över totalbefolkningen (RTB) och Flergenerationsregistret. De predikterade sannolikhetsvärdena från dessa modeller används som förklaringsvariabler i huvudmodellens tredje steg.

2. Deskriptiv statistik

Tabell 1 visar på tydliga skillnader i disponibel inkomst mellan de olika typindividerna. Tendenserna är desamma för båda könen. Jämfört med individer som fortfarande var anställda år 2016 hade anställda som senare blev egenföretagare 14–16 procent (kvinnor respektive män) lägre inkomst år 2013, medan anställda som blev fåmansaktiebolagsdelägare i stället hade 21–25 procent (män respektive kvinnor) högre inkomst år 2013. Det är en tydlig indikation på att individer som är bättre etablerade på arbetsmarknaden i högre grad väljer att bli fåmansaktiebolagsdelägare medan individer som är sämre etablerade på arbetsmarknaden i högre grad väljer egenföretagande (jämför Andersson Joonas och Wadensjö 2013 och Halvarsson m fl 2018).

Tabell 2 visar på tydliga skillnader i sjukfrånvaro mellan typindividerna oavsett kön. Individer som förblev anställda hade en betydligt högre risk

Tabell 1
Antal individer och disponibla inkomster år 2013 (medelvärde och standardavvikelse (SD), kr), per typindivid och kön

	Antal	Män		Kvinnor		
		Medel	SD	Antal	Medel	SD
Anställd 2013 och 2016	1 301 294	301 594	118 893	1 341 417	252 562	88 818
Anställd 2013, egenföretagare 2016	4 335	254 562	112 724	2 478	218 231	101 175
Anställd 2013, fåmansägare 2016	14 192	363 441	156 302	4 141	315 504	125 306

Källa: SCB och egna beräkningar.

⁶ Ksju är en kvartalsundersökning. Data för kvartal 1–4 används för att skapa ett dataset. Totalt undersöks drygt 1,4 miljoner anställda individer.

⁷ Som anställd och fåmansaktiebolagsdelägare baseras sjukfrånvaro på en första karensdag där arbetstagaren inte får någon lön. Dag 2 till 14 erhålls sjuklön (kortvarig sjukfrånvaro) från arbetsgivaren på 80 procent av lönen. Från dag 15 övergår ansvaret till Försäkringskassan (långvarig sjukfrånvaro). Egenföretagare kan välja om de vill ha 1, 7, 14, 30, 60 eller 90 dagars karenstid. Ju fler karensdagar, desto lägre blir sjukförsäkringsavgiften.

	Män			Kvinnor		
	Pr(kort sjukskrivning)	Pr(lång sjukskrivning)	Pr(få barn)	Pr(kort sjukskrivning)	Pr(lång sjukskrivning)	Pr(få barn)
Anställda till anställda	26,7	6,5	5,1	45,6	13,6	4,8
Anställda till egenföretagare	8,2	7,6	3,6	20,5	15,3	3,7
Anställda till fåmansägare	7,2	5,4	3,8	12,2	10,7	3,2

Anm: Pr står för sannolikhet (*probability*).

Källa: SCB och egna beräkningar.

Tabell 2

Skattade sannolikheter att bli sjukskrivnen (kort respektive lång) samt att få barn, per typindivid och kön, procent

	Män			Kvinnor		
	Samma kommun	Småbarn	Samma kommun och småbarn	Samma kommun	Småbarn	Samma kommun och småbarn
Anställda till anställda	40,0	32,0	12,9	35,7	35,5	14,9
Anställda till egenföretagare	36,4	39,6	12,1	36,5	46,6	18,0
Anställda till fåmansägare	39,6	41,9	17,0	32,9	43,8	16,5

Tabell 3

Andelen individer som bor i samma kommun som sina eller partners föräldrar, som har småbarn (< 10 år), samt kombinationen av dessa två, per typindivid och kön, procent

Källa: SCB och egna beräkningar.

att drabbas av korttidsfrånvaro än de som kom att bli företagare, oavsett företagsform. För den långvariga sjukfrånvaron är bilden avsevärt annorlunda. Anställda som blev egenföretagare hade allra högst sannolikhet för långtidsfrånvaro, medan individer som blev fåmansaktiebolagsdelägare hade lägst. Slutligen kan vi konstatera att sannolikheten att skaffa barn var lägre för individer som kom att bli företagare än för individer som förblev anställda.

När det gäller tillgången till eventuell avlastning i barnpassning ses skillnader mellan anställda och företagare (tabell 3). Mellan 33–40 procent av individerna bor i samma kommun som sina egna eller partners föräldrar. Andelen är lägst för kvinnor som blir fåmansaktiebolagsdelägare. En intressant iakttagelse är att andelen som har småbarn är lägre bland dem som förblev anställda än bland dem som blev företagare. Kombinationen att ha småbarn *och* bo i samma kommun som barnens mor- eller farföräldrar är vanligare bland anställda som blev företagare än bland dem som förblev anställda.

Tabell 4
Övergången från
anställd till företaga-
re, per företagsform
och kön, oddskvoter

	Män		Kvinnor	
	Egenföre- tagare	Fåmans- delägare	Egenföre- tagare	Fåmans- delägare
<i>Förväntad inkomst och frånvaro</i>				
Inkomstskillnad	1,109	1,529**	1,139	17,011**
Inkomst som överstiger statlig skatt (> 300 000 SEK)	0,747**	2,206**	0,887	2,332**
Förväntad kortvarig sjukskrivning	0,580**	0,274**	0,615**	0,566**
Förväntad långvarig sjukskrivning	3,386**	0,264**	8,317**	0,261**
Förväntad föräldraledighet	0,007**	0,036**	0,027**	0,077**
Småbarn, < 10 år	1,157**	0,969	1,115	1,058
Föräldrar som bor i samma kommun	0,852**	0,893**	0,803**	0,876*
Föräldrar som bor i samma kommun x småbarn	1,092	1,255**	1,216*	1,187*
<i>Familjesituationen och intergenerationella länkar</i>				
Partners inkomst (> 350 000 SEK)	1,050	1,168**	1,255**	1,308**
Partners erfarenhet som egenföretagare	1,416**	1,182**	1,655**	1,196**
Partners erfarenhet som fåmansaktie- bolagsdelägare	0,845	1,441**	0,703**	1,244**
Föräldrars kapitalinkomst (> 50 001 SEK)	1,172**	1,077**	1,077	1,101**
Föräldrars erfarenhet som egenföretagare	1,784**	1,138**	1,406**	1,171**
Föräldrars erfarenhet som fåmansaktie- bolagsdelägare	0,731**	1,930**	0,955	2,150**
<i>Arbetsmarknadserfarenhet</i>				
Erfarenhet som egenföretagare	2,582**	1,992**	2,969**	2,844**
Erfarenhet som fåmansaktiebolags- delägare	1,430**	5,126**	0,884	9,358**
Antal jobbyten	1,321**	1,142**	1,151**	1,154**
Period av inaktivitet	0,369**	0,611*	0,491	1,030
Privat sektor	1,663**	3,089**	2,196**	3,588**
<i>Företagsstorlek</i>				
S, 10–49	0,412**	0,338**	0,356**	0,331**
M, 50–249	0,230**	0,161**	0,242**	0,147**
L, 250 +	0,160**	0,155**	0,216**	0,113**
<i>Yrke</i>				
Service	0,711**	0,900	1,422**	1,148
Försäljning	0,661**	1,057	0,787**	1,439**
Tjänstemän	0,807**	1,323**	0,930	1,257**
U/V	0,955**	0,963**	0,945**	0,974*

<i>Individuella karakteristika</i>				
Ålder	1,007	1,124**	0,975	1,134**
Ålder ²	1,000*	0,998**	1,000	0,998**
Gift/sambo	1,514**	1,216**	1,341**	0,919
Storstadskommuner	0,968	1,256**	1,004	1,127
Täta kommuner	0,790**	1,101**	0,861*	1,114
<i>Utländsk bakgrund</i>				
Andra generationens invandrare	1,156*	1,151**	0,968	0,938
Nordiska länder	1,531*	0,886	0,817	0,847
EU15	1,728**	1,044	2,123**	0,955
Övriga Europa	1,807**	0,815**	1,176	1,082
Afrika	2,030**	0,620**	0,787	0,655
Sydamerika	0,813	0,622*	0,813	0,538
Asien	4,505**	1,235**	1,485**	1,094
Konstant	0,009**	0,001**	0,015**	0,000**

Anm: Tabellen visar skattningar av det tredje steget (*structural form*) i en modell av sannolikheten för övergång till olika typer av företagande. Bransch och utbildning ingår i den empiriska modellens första steg, men exkluderas i det tredje steget av identifikationsskäl. Referenskategori: företag med färre än tio anställda, arbetare, boende i landsbygdskommuner, född i Sverige av svenska föräldrar. Asterisker indikerar statistisk signifikans enligt följande: ** p < 0,01, * p < 0,05.

Källa: SCB och egna beräkningar.

3. Resultat

Tabell 4 presenterar resultaten från modellen av olika faktorerers samvariation med valet att bli företagare.⁸ Den ekonomiska tryggheten i form av en högre förväntad disponibel inkomst som företagare jämfört med att vara anställd är en av modellens starkaste förklaringsmekanismer till att bli fåmansaktiebolagsdelägare bland såväl män som kvinnor. En möjlig viktig aspekt i valet att bli företagare är att undvika den sammanpressande lönestrukturen som finns bland anställda på den svenska arbetsmarknaden och få en högre avkastning på att vara produktiv. De ekonomiska drivkrafterna är däremot betydligt viktigare för övergången till fåmansaktiebolagsdelägande än till egenföretagande, i likhet med resultat från en studie av norsk data (van Praag och Raknerud 2017). Resultaten i tabell 4 antyder att anställda som väljer att bli egenföretagare i högre grad motiveras av icke-pekuniära orsaker såsom ökat oberoende, flexibilitet och högre tillfredsställelse med arbetet.

⁸ Resultaten presenteras i termer av oddskvoter. Intresse i skattningarna är oddskvoter som skiljer sig från värdet 1. Oddskvoter som är större/mindre än 1 indikerar att den aktuella variabeln ökar/minskar oddsen för att sannolikheten att starta eget ska inträffa, där skillnaden från 1 anger den procentuella förändringen.

Valet av företagsform kan delvis också vara en skatteteknisk fråga (Edmark och Gordon 2013). Om den anställdes disponibla inkomst överstiger tröskeln för statlig skatt (ca 300 000 kr) kan det ur en skattesynpunkt vara en indikation på att det är mer gynnsamt att starta ett fåmansaktiebolag genom att utnyttja de sk 3:12 reglerna vilka inte gäller för egenföretagare. Den sammanlagda skattesatsen på utdelningsinkomster blir då lägre än den sammanlagda kommunala och statliga skatten på förvärvsinkomster. Vår empiriska analys bekräftar att incitamentet att starta egenföretag för inkomster över denna gräns är lägre i jämförelse med att starta aktiebolag, dock ej statistiskt signifikant bland anställda kvinnor som blir egenföretagare.

Vi argumenterade ovan att svårigheter att vara borta från sitt arbete medför större konsekvenser för företagare jämfört med anställda. Våra resultat visar att ju högre risk för kortvarig sjukfrånvaro en anställd har, desto större är sannolikheten att kvarstå i anställning, oavsett kön och företagsform. Detta är ett tecken på en positiv selektionseffekt av friskare anställda in i företagande.⁹ Däremot ser det annorlunda ut vid risk för långvarig sjukskrivning. Sannolikheten att bli egenföretagare ökar, medan sannolikheten att bli fåmansaktiebolagsdelägare minskar, med risken för långtidssjukskrivning. En tolkning är att anställda med en svag ställning på arbetsmarknaden använder egenföretagande som ett sätt att hålla sig kvar på arbetsmarknaden.¹⁰

Som diskuterades i inledningen kan barnafödande medföra särskilda utmaningar för företagare. Resultaten visar att sannolikheten att förbli anställd är högre, ju högre sannolikheten för barnafödande inom ett år är, oavsett företagsform eller kön.

Frågan om att ha småbarn i familjen är däremot en väl utforskad faktor beträffande övergång till företagande, särskilt bland kvinnor. Det kan vara så att vissa grupper av företagare använder den flexibilitet företagande ger för att ta hand om barnen eller till VAB då de kan ha andra arbetstider än anställda. Samtidigt kan småbarn också vara en belastning i de tidiga stadierna i företagets utveckling. Företagare i Sverige har dock samma möjligheter som anställda till barnomsorg. Resultaten från vår analys är inte entydiga och endast signifikanta för män, för vilka sannolikheten att starta egenföretagande är större för anställda som inte har småbarn. Vi ser också att ett skyddsnät inom familjen kan vara till stort stöd för företagare med barn. Anställda med småbarn som bor i samma kommun som sina eller partners föräldrar övergår med större sannolikhet till företagande än anställda med småbarn utan tillgång till sådant stöd, särskilt gällande fåmansföretagande.

⁹ Rietveld m fl (2015) finner att företagare är generellt sett hälsosammare än anställda och studiens resultat talar för att dessa hälsoskillnader förklaras av en selektionseffekt av friskare individer till företagande.

¹⁰ Hultin m fl (2012) visar att långtidssjukfrånvaro ökar risken för både sjukersättning och arbetslöshet även när hänsyn tas till hälsotillståndet, vilket stöder hypotesen att långtidssjukskrivning kan inleda en process av marginalisering från arbetsmarknaden.

Utöver dessa huvudvariabler inkluderar vår modell ett antal andra faktorer som kan påverka övergången till företagande. Tabell 5 innehåller en kortfattad sammanfattning av resultaten sett i relation till tidigare forskning på området.

4. Sammanfattning

I denna studie har vi undersökt en mängd faktorer som kan tänkas påverka sannolikheten att bli företagare, med särskilt fokus på vissa delar av företagarnas trygghet. Studien tar inte sikte på utformningen eller andra aspekter av trygghetssystemen i Sverige utan fokus ligger på vissa konsekvenser av verkligheten som företagare, dvs ojämna inkomster och låg kompensationsgrad från egenavgifterna samt svårighet att vara borta från företaget med låg utnyttjandegrad av trygghetssystemen som följd. Dessa faktorer bör tas i beaktande av anställda som överväger att starta eget.

Studiens resultat visar bl a att en högre förväntad inkomst som företagare än som anställd ökar sannolikheten för fåmansaktiebolagsdeläggande. Vi ser att denna inkomstskillnad är särskilt viktig för kvinnor som vill starta fåmansaktiebolag. Män och kvinnors val att bli egenföretagare tycks emellertid drivas mer av icke-pekuniära faktorer. Resultaten stödjer antagandet om att avkastningen av att bli en entreprenör skiljer sig mellan olika företagsformer och är därmed i linje med vår förväntning om att företagande kan vara minde attraktivt om det är förknippat med låga inkomster.

Vi finner att sannolikheten att bli företagare är större bland anställda med låg risk för korttidssjukfrånvaro. Som företagare kan det vara svårt att hantera sjukfrånvaroperioder. Egenföretagare kan exempelvis inte försäkra sig om att det finns någon annan som kan ta över företagets verksamhet vid frånvaro. Kontrakt och kunder kan förloras och det kan vara svårt att bedriva en företagsverksamhet. Resultaten pekar samtidigt på att egenföretagande (dock ej aktiebolagsägande) kan vara ett sätt att hålla sig kvar på arbetsmarknaden för anställda med en långvarig sjukskrivningshistorik. För denna grupp tycks alltså drivkraften att hålla sig kvar på arbetsmarknaden dominera drivkraften att undvika företagande till följd av förväntade kundsvårigheter. Resultatet gäller för både män och kvinnor.

Studien visar också att anställda med småbarn har en högre benägenhet att bli företagare om de bor i närheten av sina eller partnerns föräldrar. Sociala nätverk och en uppbackning i familjepusslet kan ge bättre förutsättningar för företagande genom avlastning med att vårda sjukt barn, hämta och lämna på förskola/skola etc. För personer som går i tankar om att bli företagare kan detta stöd vara skillnaden som gör att man vågar satsa.

Vår analys omfattar även flera andra bakgrundsfaktorer som spelar in i individers val mellan anställning och företagande. Våra resultat överensstämmer i mångt och mycket med tidigare forskning på dessa faktorer.

Tabell 5
Sammanfattande
kommentarer av
övriga variabler

	Tidigare studier (effekt +/0/-)	Vårt resultat
<i>Familjesituationen och intergeneratio- nella länkar</i>		
Partners inkomst	Henley (2007) (+)	(0/+) Partners inkomst är en viktig faktor och ökar sannolikheten till företagande. Effekten är starkare för kvinnors företagande.
Föräldrars kapital- inkomst	Dunn och Holtz- Eakin (2000) (+)	(0/+)
Tidigare erfaren- heter som före- tagare	Dunn och Holtz- Eakin (2000) (+), Lindquist m fl (2015) (+)	(-/0+) Partners, föräldrarnas samt egna tidigare erfarenheter som egenföretagare påverkar positivt viljan att starta företag oavsett företagsform eller kön. Däremot ser vi att tidigare erfarenheter som fåmansaktiebolagsdelägare generellt sett är kopplade till en lägre sannolikhet att bli egenföretagare.
<i>Arbetsmarknads- farenhet</i>		
Antal jobbyten	Dolton och Makepeace (1990) (+), Frederik- sen m fl (2016) (+)	(+) Vi finner ett positivt samband mellan antalet jobbyten och företagande, vilket är konsistent med olika synsätt på företagare: antingen som individer med aktiva val i sina karriärer (<i>push</i>) eller som individer som byter jobb på grund av att de inte hittar en tillfredställande karriär (<i>pull</i>).
Period av inakti- vit		(-/0) Sannolikheten att bli företagare är lägre för individer som under en tidigare period varit inaktiva på arbetsmarknaden. Effekten är endast statistiskt signifikant för män.
Privat sektor	Özcan och Reichstein (2009) (+)	(+) Sannolikheten är större för tidigare anställda inom den privata sektorn.
<i>Företagsstorlek</i>	Georgellis och Wall (2005) (-), Nanda och Sørensen (2010) (-)	(-) Sannolikheten att starta eget är som högst bland tidigare anställda på riktigt små företag (<10 anställda) och minskar med företagens storlek. En förklaring till detta kan vara att stora företag kan erbjuda större trygghet och bättre karriärmöjligheter inom ramen för en anställning (intraprenörskap).
<i>Yrke</i>		(-/0/+)
U/V	Taylor (1996) (-)	(-) Studien beaktar konjunkturella förhållanden genom att använda den genomsnittliga kvoten mellan arbetslöshet och vakanser (U/V) länsvis. Det negativa sambandet betyder att företagandet är vanligare i områden där det går få arbetslösa på varje vakans, oavsett företagsform och kön. Företagandet ökar alltså när efterfrågan på den lokala arbetsmarknaden är hög och möjligheterna att få en anställning efter en konkurs är större.

 Individuella karaktistika

Ålder	van Praag och Raknerud (2017), Georgellis och Wall (2005) (inverterad U-formad relation för egenföretagare)	För både män och kvinnor som startar fåmansbolag uppvisar åldern den bekanta inverterade U-formade relationen. Sambandet är dock inte tydligt för anställda som blir egenföretagare.
Gift/sambo	Özcan (2011) (+)	(0/+) Att vara gift/sambo bidrar positivt till övergången till båda företagsformerna för män. Sannolikheten för egenföretagande är högre för samboende kvinnor än för ensamstående, men ej statistiskt signifikant för fåmansaktiebolagsägande.
Storstadskommuner/Täta kommuner		(-/0/+) Generellt visar resultaten att boende i storstadsregioner eller tätbefolkade regioner har större sannolikhet att starta fåmansaktiebolag, men lägre sannolikhet för enskild firma än i glesbygdskommuner.
Utländsk bakgrund	Hammarstedt (2006) (+/0/-)	(+/0/-) Bland män kan man generellt observera att utlandsfödda har högre sannolikhet för egenföretagande jämfört med anställning, men lägre sannolikhet för fåmansbolagsägande jämfört med anställning. Det kan vara ett tecken på att utlandsfödda män har lättare att starta egenföretag än aktiebolag. Det kan också tolkas i termer av nödvändighets- respektive möjlighetsbaserande företagande, där anställda med sämre ställning på arbetsmarknaden i större grad tvingas till egenföretagande. För kvinnor är skillnaderna mellan svenskfödda och utlandsfödda mer blandade och få av effekterna är statistiskt signifikanta.

Källa: Egen sammanställning.

Andersson Joona, P och E Wadensjö (2013), "The Best and the Brightest or the Least Successful? Self-Employment Entry among Male Wage-earners in Sweden", *Small Business Economics*, vol 40, s 155-172.

Anxo, D och T Ericson (2015), "Self-Employment and Parental Leave", *Small Business Economics*, vol 45, s 751-770.

Braunerhjelm, P (2008), "Entrepreneurship, Knowledge and Economic Growth", *Foundations and Trends® in Entrepreneurship*, vol 4, s 451-533.

Dahl, M S och O Sorenson (2012), "Home Sweet Home: Entrepreneurs' Location Choices and the Performance of their Ventures", *Management Science*, vol 58, s 1059-1071.

Dunn, T och D Holtz-Eakin (2000), "Finan-

cial Capital, Human Capital, and the Transition to Self-Employment: Evidence from Intergenerational Links", *Journal of Labor Economics*, vol 18, s 282-305.

Dolton, P J och G H Makepeace (1990), "Self Employment among Graduates", *Bulletin of Economic Research*, vol 42, s 35-54.

Edmark, K och R H Gordon (2013), "The Choice of Organizational Form by Closely-Held Firms in Sweden: Tax Versus Non-tax Determinants", *Industrial and Corporate Change*, vol 22, s 219-243.

Frederiksen, L, K Wennberg och C Balachandran (2016), "Mobility and Entrepreneurship: Evaluating the Scope of Knowledge-based Theories of Entrepreneurship", *Entrepreneurship Theory and Practice*, vol 40, s 359-380.

REFERENSER

- Georgellis, Y och H J Wall (2005), "Gender Differences in Self-Employment", *International Review of Applied Economics*, vol 19, s 321-342.
- Halvarsson, D, M Korpi och K Wennberg (2018), "Entrepreneurship and Income Inequality", *Journal of Economic Behavior & Organization*, vol 145, s 275-293.
- Hammarstedt, M (2006), "The Predicted Earnings Differential and Immigrant Self-Employment in Sweden", *Applied Economics*, vol 38, s 619-630.
- Henley, A (2007), "Entrepreneurial Aspiration and Transition into Self-Employment: Evidence from British Longitudinal Data", *Entrepreneurship and Regional Development*, vol 19, s 253-280.
- Hultin, H, C Lindholm och J Möller (2012), "Is There an Association between Long-term Sick Leave and Disability Pension and Unemployment beyond the Effect of Health Status? - A Cohort Study", *PLoS One*, vol 7: e35614.
- ISF (2012), "Sick Leave and Care of Children among Entrepreneurs: An Analysis of the Development during the 21:st Century", Swedish Social Insurance Inspectorate Report 8, Stockholm.
- Levine, R och Y Rubinstein (2017), "Smart and Illicit: Who Becomes an Entrepreneur and Do They Earn More?", *Quarterly Journal of Economics*, vol 132, s 963-1018.
- Lindquist, M J, J Sol och M van Praag (2015), "Why Do Entrepreneurial Parents Have Entrepreneurial Children?", *Journal of Labor Economics*, vol 33, s 269-296.
- Nanda, R och J Sørensen (2010), "Workplace Peers and Entrepreneurship", *Management Science*, vol 56, s 1116-1126.
- Oreland, C (2016), "Eget sparande är betydelsefullt när unga tar steget till företagande", *Ekonomisk Debatt*, årg 44, nr 2, s 33-43.
- van Praag, M och A Raknerud (2017), "The Returns to Entrepreneurship: Evidence from Matched Person-Firm Data", IZA Discussion Paper 11018, Bonn.
- Rietveld, C A, H van Kippersluis och R A Thurik (2015), "Self-Employment and Health: Barriers or Benefits?", *Health Economics*, vol 24, s 1302-1313.
- Taylor, M P (1996), "Earnings, Independence or Unemployment: Why Become Self-Employed?", *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, vol 28, s 253-265.
- Vejsiu, A (2011), "Incentives to Self-employment Decision in Sweden", *International Review of Applied Economics*, vol 25, s 379-403.
- Özcan, B (2011), "Only the Lonely? The Influence of the Spouse on the Transition to Self-Employment.", *Small Business Economics*, vol 37, s 465-492.
- Özcan, S och T Reichstein (2009), "Transition to Entrepreneurship from the Public Sector: Predispositional and Contextual Effects", *Management Science*, vol 55, s 604-618.